

książka zgodna
z wymogami
certyfikacji
języka polskiego

72 tablice tematyczne
do nauki
podstawowego
słownictwa

poziom
podstawowy

A1, A2

PODRĘCZNIK DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO słownictwo i gramatyka dla początkujących

Magdalena Szelc-Mays
Elżbieta Rybicka

Słowa i słówka

Słowa i słówka

PODRĘCZNIK DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO
słownictwo i gramatyka dla początkujących

JĘZYK POLSKI DLA CUDZOZIEMCÓW

**SERIA POD REDAKCJĄ
WŁADYSŁAWA MIODUNKI**

**KATEDRA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO
UNIwersytetu Jagiellońskiego**

PODREČZNIK DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO
słownictwo i gramatyka dla początkujących

poziom
podstawowy

A1, A2

Magdalena Szelc-Mays
Elżbieta Rybicka

Słowa i słówka

Kraków

© Copyright by Magdalena Szalc-Mays, Elżbieta Rybicka
and Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS,
Kraków 2006

ISBN 978-83-242-1109-8
TAiWPN UNIVERSITAS

Rysunki
Hanna Olewicz-Legutko

Redakcja
Wanda Lohman

Projekt okładki i stron tytułowych
Ewa Gray

Spis treści

Wstęp	7
-------------	---

Część I

Ćw. do planszy 1: Mapa Polski	11
Ćw. do planszy 2: Przepraszam, gdzie jest...?	15
Ćw. do planszy 3: Ulica	21
Ćw. do planszy 4: Ile to kosztuje?	27
Ćw. do planszy 5: Kiosk	32
Ćw. do planszy 6 i 7: Rodzina	35
Ćw. do planszy 8: Posiłki w domu	41
Ćw. do planszy 9: W kawiarni i w restauracji	48
Ćw. do planszy 10: Sklepy	54
Ćw. do planszy 11: Na pocztę	59
Ćw. do planszy 12: Która godzina?	62
Ćw. do planszy 13: Na dworcu kolejowym	66
Ćw. do planszy 14 i 15: Ubranie	71
Ćw. do planszy 16: Pogoda	77
Ćw. do planszy 17: Pory roku	80
Ćw. do planszy 18 i 19: Meble i meblowanie mieszkania	83
Ćw. do planszy 20: Sport	88
Ćw. do planszy 21 i 22: Postaci z bajek	92
Bibliografia	97
Spis plansz (części I, II i III)	98

WSTĘP

I. Podręcznik

Zestaw plansz i ćwiczeń pt. *Słowa i słówka* nie jest w zasadzie typowym podręcznikiem, ale pomocą naukową do nauczania słownictwa i podstaw gramatyki na kursach języka polskiego dla początkujących.

Pierwsza grupa plansz służy do nauczania słownictwa tematycznego, druga ma na celu ułatwienie zapamiętywania osobliwości gramatyki polskiej, natomiast ćwiczenia praktyczne mają za zadanie aktywizowanie słownictwa tematycznego, występującego w pierwszej grupie plansz.

Tak opracowana pomoc naukowa powstała jako efekt konkretnego zapotrzebowania, wynikającego z niedostatecznej liczby ilustracji w podręcznikach dla początkujących.

II. Dobór materiału

Selekcji materiału słownikowego dokonano na podstawie podręczników dla początkujących i Listy Słów do Słownika-Minimum języka polskiego. Wykorzystano też własne doświadczenia autorek, które są lektorkami.

Pierwszy zestaw plansz (22) ilustruje te podstawowe tematy spotykane w podręcznikach dla początkujących, które nie zostały wystarczająco opracowane. Wśród przygotowanych plansz nie ma na przykład tematu „Człowiek – części ciała”, ponieważ to zagadnienie zostało wyczerpująco przedstawione w co najmniej trzech podręcznikach (np. B. Bartnicka, *Uczymy się polskiego*, B. Rudzka, Z. Goczołowa, *Wśród Polaków* czy W. Miodunka, J. Wróbel, *Polska po polsku*). Znalazły się za to w zestawie plansze, które ilustrują słownictwo nie pojawiające się w żadnym z podręczników, np. „Postaci z bajek”.

Druga część plansz ma za zadanie przybliżyć problemy tzw. „małej gramatyki” języka polskiego, ilustrując zagadnienia takie, jak np. „Rzeczowniki rodzaju męskiego zakończone na -a”. Starano się wykorzystać słownictwo z Listy Słów do *Słownika-Minimum* H. Zgólkowej i ze *Słownictwa tematycznego języka polskiego*, Z. Cygal-Krupowej.

Do zestawów plansz dołączone są ćwiczenia praktyczne, odnoszące się tylko do grupy rysunków obejmujących słownictwo tematyczne. Uznano bowiem, że liczba ćwiczeń gramatycznych zamieszczonych w pod-

ręcznikach jest wystarczająca, podczas gdy ćwiczeń słownikowych jest nieproporcjonalnie mniej.

Część ćwiczeń ma charakter tzw. „cywilizacyjno-kulturowy”, czyli są to ćwiczenia przybliżające studentom realia polskie.

III. Przeznaczenie podręcznika

Skrypt *Słowa i słowa* jest przeznaczony zasadniczo dla studentów rozpoczynających naukę języka polskiego. Materiał językowy w nim zawarty poszerza i utrwala słownictwo występujące w podręcznikach dla początkujących. Autorki sądzą, że omawiana pomoc naukowa może być także użyteczna w czasie zajęć, które mają zachęcać do mówienia po polsku.

Z podręcznika mogą także korzystać studenci średnio zaawansowani, ponieważ znajdują się w nim specjalnie dla nich opracowane i oznaczone (gwiazdką) zestawy ćwiczeń. Stąd też słownictwo prezentowane w części ćwiczeniowej wykracza poza tzw. „słownictwo elementarne” i obejmuje część słownictwa podstawowego. Chciano w ten sposób powiększyć skalę użyteczności podręcznika i uczynić go pomocnym w aktywizowaniu słownictwa studentów bardziej zaawansowanych.

Plansze i ćwiczenia mogą być także używane jako tzw. „przerywniki”, czyli krótkie zadania urozmaicające normalny tok zajęć.

IV. Układ podręcznika i jego funkcje

W pierwotnym założeniu *Słowa i słowa* miały stanowić tylko pomoc naukową uzupełniającą inne podręczniki. Jednak w czasie pracy nad skryptem rozszerzony został znacznie zakres materiału i wzrosła liczba ćwiczeń, toteż autorki sądzą, że w obecnym kształcie *Słowa i słowa* mogą funkcjonować jako samodzielny podręcznik służący do ilustracji nowych struktur gramatycznych i leksykalnych.

Ponieważ w omawianej pozycji znajduje się słownictwo elementarne i podstawowe, może ona być używana komplementarnie z podręcznikami kursowymi (np. *Wśród Polaków* czy *W Polsce po polsku* M. Grali i W. Przywarskiej) oraz z podręcznikiem specjalistycznym do nauczania słownictwa *Brak mi słów* autorstwa M. Chłopickiej i P. Fornelskiego.

Podręcznik *Słowa i słowa* składa się z dwóch części: ćwiczeń do słownictwa tematycznego oraz 70 plansz rysunkowych. Dwadzieścia dwie plansze służą do nauczania słownictwa tematycznego, występującego w podręcznikach dla początkujących. Zadaniem tych plansz jest zilustrować, poszerzyć i uporządkować potrzebne słownictwo. Druga grupa plansz (48) służy do nauczania gramatyki i została przygotowana

dla tych studentów, których zniechęcają i przerażają widoki tabel gramatycznych. Autorki mają nadzieję, że studenci korzystający z tych plansz, przyswajając sobie nowe słowa, zechcą również zapamiętać odpowiednie reguły gramatyczne.

Plansze zawierające słownictwo ilustrujące różne problemy gramatyczne opisano przy użyciu polskiej terminologii gramatycznej, ponieważ w większości dostępnych podręczników występuje terminologia łacińska.

Ćwiczenia przygotowane do plansz tematycznych wykorzystują wszystkie sprawności językowe: czytanie, pisanie, mówienie i słuchanie. Ich zadaniem jest poszerzanie, porządkowanie oraz aktywizowanie nabywanego słownictwa. Każda grupa tematyczna obejmuje:

- 1) listę słów (uporządkowanych według części mowy),
- 2) krótki tekst do przeczytania i omówienia, oraz
- 3) różnorodne ćwiczenia leksykalne i gramatyczne.

W kolejnych jednostkach nie wraca się do tematów już przerobionych, nie ma też ćwiczeń powtórkowych ani testów.

V. Metody pracy dydaktycznej z podręcznikiem

Używając plansz rysunkowych, studenci mogą głośno nazywać narysowane przedmioty, podpisywać je, kolorować, wycinać, porządkować, a nawet krytykować. Plansze powinny zawierać notatki studentów. Wszystkie ćwiczenia umieszczone bezpośrednio na planszach rysunkowych powinny być wykonane w klasie lub przynajmniej zaczęte.

W przypadku ćwiczeń praktycznych odnoszących się do plansz tematycznych ważne jest dokonanie przez lektora wyboru słów potrzebnych na zajęciach. Zestaw słów jest podany na początku każdej jednostki tematycznej, przed tekstem i ćwiczeniami. Nie zawiera on jednak wszystkich wyrazów występujących w ćwiczeniach. W zależności od poziomu językowego i potrzeb grupy nauczyciel zadecyduje, czy i które słowa należy wprowadzić.

Dobrze byłoby, gdyby nauczyciel przeczytał głośno tekst, który znajduje się przed ćwiczeniami zwłaszcza w grupach początkujących. Ważne jest także sprawdzenie zadanych ćwiczeń, a omówienie niektórych z nich (krzyżówek, łamigłówek, itp.) – wręcz wskazane. Podręcznik, chociaż może być wykorzystany do samodzielnej pracy studenta ze słownikiem (np. Część III, „Słownictwo i ortografia”), nie jest samouczkiem i przeznaczony jest do pracy z lektorem.

Materiały zebrane w *Słowach i słówkach* były używane na zajęciach z tzw. kursu podstawowego i słownictwa w Instytucie Studiów Polonij-

nych i Etnicznych i w czasie Szkoły Letniej. Studenci i lektorzy chętnie z nich korzystali. Autorki mają więc nadzieję, że przygotowana w ten sposób pomoc naukowa okaże się przydatna w praktycznym nauczaniu języka polskiego jako obcego.

Autorki pragną podziękować Panu dr. Przemysławowi Turkowi – jego pomysły były inspiracją do powstania plansz z ćwiczeniami do miejscownika.

MAPA POLSKI

Słowa: mapa, państwo, granica, kraj, miasto, wieś, jezioro, rzeka, morze, góry, północ, południe, wschód, zachód, centrum, stolica, Polska, Warszawa, Kraków, Wisła, Odra, Bałtyk, Tatry, Ukraina, Czechy, Słowacja, Niemcy, duży, mały, długi, krótki, być, znajdować się, leżeć, to, też, bardzo, na, nad, koło, z.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj:

To jest mapa. To jest mapa Polski. Polska to państwo.
Warszawa to stolica Polski. Kraków to duże miasto.
Lublin i Poznań to też duże miasta.
Wisła to rzeka. Bałtyk to morze. Tatry to góry.
Polska to mały kraj. Niemcy to duży kraj.

Ćwiczenie 2

Uzupełnij według wzoru, wpisując odpowiedni rzeczownik.

Wzór: Odra to rzeka.

Polska to _____	Czechy to _____
Niemcy to _____	Warszawa to _____
Wisła to _____	Tatry to _____
Bałtyk to _____	Ukraina to _____
Toruń to _____	Kraków to _____

Ćwiczenie 3

Dopisz odpowiedni przymiotnik: atrakcyjny, długi, duży, interesujący, mały, nowy, piękny, stary, zabytkowy, znany, itd.

Wzór: Kraków jest duży.

Polska jest _____	Wisła jest _____
Ukraina jest _____	Bałtyk jest _____
Niemcy są _____	Toruń jest _____
Tatry są _____	Odra jest _____
Granica z Ukrainą jest _____	Wieś jest _____

Ćwiczenie 4

Zaznacz cztery strony świata.

Ćwiczenie 5

Odpowiedz na pytania.

Wzór: Gdzie jest granica z Ukrainą? Na wschodzie.

Gdzie jest granica z Czechami? _____

Gdzie jest Bałtyk? _____

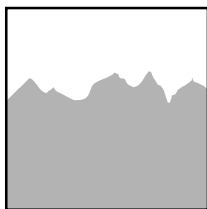
Gdzie są Tatry? _____

Gdzie jest granica z Niemcami? _____

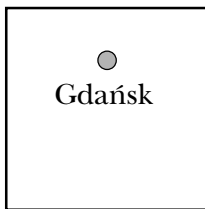
Gdzie jest Olsztyn? _____

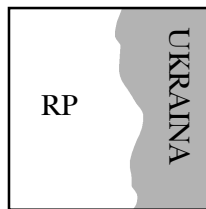
Ćwiczenie 6

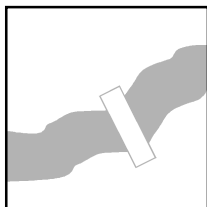
Podpisz rysunki według wzoru.

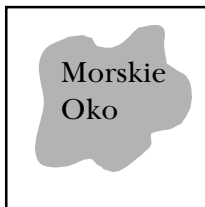

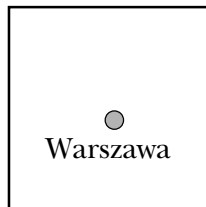
To są góry. _____

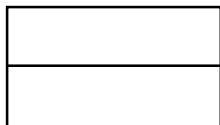

Ćwiczenie 7

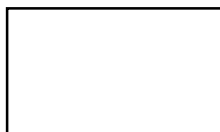
To jest polska flaga narodowa. Kolor biały i czerwony to polskie barwy narodowe.

biały kolor

czerwony kolor

Narysuj flagę swojego kraju.

Ćwiczenie 8

Odpowiedz na pytania.

1. Co ci się kojarzy ze słowem: Polska? _____
2. Co jest godłem Polski? _____
3. Tak wygląda herb jednego z polskich miast:

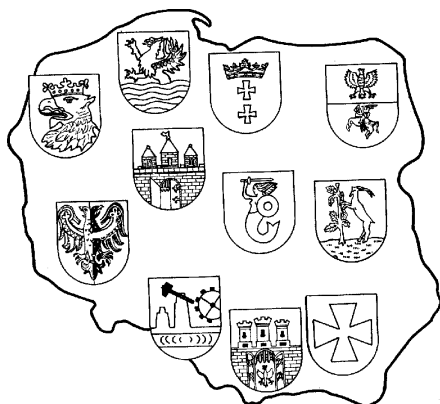
Jest to stary średniowieczny herb. Na błękitnej tarczy znajduje się czerwony mur obronny z trzema wieżami i otwartą w środku bramą. W bramie jest biały orzeł z koroną na głowie.

Zgadnij, jak nazywa się to miasto.

Ćwiczenie 9

Na tej mapie są herby różnych miast polskich. Uzupełnij mapę, wpisując nazwy miast.

Miasta: Białystok Katowice Rzeszów Warszawa
Bydgoszcz Kraków Słupsk Wrocław
Gdańsk Lublin Szczecin

Ćwiczenie 10

Gdzie leży to miasto?

Wzór: Kraków leży nad Wisłą.

Gdańsk leży nad _____

Warszawa leży nad _____

Poznań leży nad _____

Wrocław leży nad _____

Toruń leży nad _____

Ćwiczenie 11

Połącz odpowiednie fragmenty zdań.

W Gdańsku i Szczecinie są

Koło Katowic są

W Krakowie jest

W Łodzi są

Niedaleko Warszawy jest

kopalnie i huty.

fabryki, w których produkuje
się materiały na ubranie.

piękny barokowy pałac
w Wilanowie.

porty i stocznie.

Zamek Królewski na
Wawelu.

Ćwiczenie 12

Narysuj mapę swojego kraju. Zaznacz na mapie: stolicę kraju, główne miasta, rzeki, góry etc.

PRZEPRASZAM, GDZIE JEST...?

(plan Krakowa – pytanie o drogę)

Słowa: ulica, sklep, kino, park, teatr, rynek, kawiarnia, restauracja, bar, dworzec, zabytek, szpital, ratusz, muzeum, kościół, hotel, bank, stadion, szkoła, most, plac, wieża, konsulat, pomnik, galeria, przeproszać/przeprosić, prosić/poprosić, skręcać/skręcić, dochodzić/dojść, przechodzić/przejsć, iść, być, można, tu, tutaj, tam, w prawo, w lewo, potem, daleko, blisko, prosto, bardzo, dość.

Ćwiczenie 1

Odszukaj te miejsca na planszy 2.

1. **Brama Floriańska** (należy do najstarszych budowli w mieście).
2. **Kawiarnia „Jama Michalika”** (wnętrze kawiarni typowe dla sztuki Młodej Polski).
3. **Muzeum Czartoryskich** (galeria malarstwa obcego; są tam obrazy Leonarda da Vinci oraz Rembrandta).
4. **Hotel Francuski**.
5. **Kościół Mariacki** (z wieży co godzinę grany jest na trąbce średniowieczny hejnał; w kościele znajduje się olbrzymi gotycki ołtarz Wita Stwosza).
6. **Pomnik Adama Mickiewicza**.
7. **Sukiennice** (w środku są sklepy z pamiątkami, a na piętrze znajduje się galeria malarstwa polskiego).
8. **Wieża Ratuszowa**.
9. **Stary Teatr** (jeden z najciekawszych teatrów w Polsce).
10. **Kościół św. Anny** (kolegiata uniwersytecka).
11. **Collegium Maius** (dawna siedziba, a obecnie muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego).
12. **Restauracja „Wierzynek”**.
13. **Konsulat Generalny USA**.
14. **Wawel** (Zamek Królewski).

Ćwiczenie 2

Przeczytaj:

To jest plan Krakowa. Miasto Kraków to dawna stolica Polski. W Krakowie jest dużo zabytków. Jest tu Wawel – zamek królów polskich, kościół Mariacki z ołtarzem Wita Stwosza, Barbakan i Brama Floriańska. W Krakowie są też interesujące muzea. W jednym z nich jest obraz Leonarda da Vinci „Dama z łasiczką”. W centrum miasta znajdują się kawiarnie i restauracje, kina i teatry, hotele, banki, konsulaty i różne sklepy.

Ćwiczenie 3

Opowiedz o swoim rodzinnym mieście.

Ćwiczenie 4

Popatrz na planszę 2. Jesteś teraz w punkcie numer 1, przy Bramie Floriańskiej.

Uzupełnij te zdania według wzoru i odpowiedz na pytania.

Wzór: *Jama Michalika jest blisko.*

Collegium Maius jest daleko.

Wawel jest _____

Konsulat amerykański jest _____

Rynek jest _____

Co jest blisko? _____

Co jest bardzo blisko? _____

Co jest daleko? _____

Co jest bardzo daleko? _____

Ćwiczenie 5

Uzupełnij zdania przysłówkami: blisko, daleko, bardzo blisko, bardzo daleko, dość blisko, dość daleko.

100 km

blisko

1000 km

daleko

Z Krakowa do Tarnowa jest *blisko* (70 km)

Z Krakowa do Gdowa jest _____ (20 km)

Z Krakowa do Zakopanego jest _____ (110 km)

Z Krakowa do Warszawy jest _____ (380 km)

Z Krakowa do Gdańska jest _____ (600 km)

Z Krakowa do Wrocławia jest _____ (258 km)